

man? waarom wijs je tegenslagen af? er is geen andere weg om kracht te verwerven. Zie je die slappe en bleke lichamen, amper door een zon bestraald, door een wind beroerd, door een stormpje geraakt? Zo is het innerlijk gesteld met de werkelijkte welvaartskinderen, die bij de geringste tegenwind en tegenslag hun evenwicht en weerstand verliezen. Rampspoed geeft kracht, en zoals bomen dank zij de schokken van de wind dieper wortel schieten, zo volharden de goede mensen méér in hun morele moed, wanneer zij zo nu en dan door de stormvlagen van de tegenslag getroffen zijn. Maar rampspoed is ook een toetsing; hoe zou men anders zijn weerstandsvermogen of vorderingen kunnen vaststellen? Als een stuurman altijd de wind mee heeft, zal hij nooit zijn bekwaamheid laten zien; een mens die alles meeheeft, toont nooit zijn kracht. Tegenslag is de enige, ware toetssteen. Fraai en naar waarheid is de opmerking van Demetrius:

het ongelukkigste is wie geen ongeluk gekend heeft⁸⁸.

Dergelijke mensen worden door onze Aanvoerder niet gespaard maar gewantrouwd, niet voorgetrokken maar verworpen en versmaad, ja, Hij schraapt ze als latte slappelingen uit het getal van zijn legioenen. Ten slotte biedt rampspoed een voorbeeld, omdat de kracht en de weerstand van goede mensen bij tegenslag een lichtbaken vormen voor onze duistere wereld. Door hun voorbeeld roepen zij anderen tot een zelfde houding op en geven als het ware de weg aan. Bias heeft zijn bezittingen en zijn vaderland moeten verliezen, maar tot op de dag van vandaag roept hij de stervelingen toe al hun bezit bij zich te dragen⁸⁹. Regulus is ellendig onder folteringen aan zijn eind gekomen, maar nog altijd leeft dit luisterrijke voorbeeld van eerlijkheid. Papinianus wordt door de tiran omgebracht, maar die bijl is voor ons een bijlles om onbevreesd voor de rechtvaardigheid te sterven. Vele uitzonderlijke mannen zijn gewelddadig en onrechtvaardig verjaagd of gedood, maar uit de beken van hun bloed drinken wij dagelijks standvastigheid en karakter, iets wat in duisternis verborgen zou blijven zonder de toorts van de tegenspoed. Want zoals kruiden wijd en zijd hun geur verspreiden als je ze fijn wrijft, zo verbreidt zich de faam van flinkheid tegen de verdrukking in.

Hoofdstuk 9

Over het tweede doeleinde: kastijding. Bewezen wordt dat ook zij voor ons op tweërlei wijze van voordeel is

Het tweede doeleinde van de rampspoed is, zoals gezegd, de kastijding, het zachtste en beste middel ter bevordering van ons welzijn, want het helpt en behoedt ons op twee manieren, ofwel als zweep wanneer wij gezondigd hebben, ofwel als teugel om ons van zondigen af te houden. Als zweep zeg ik, want het is de vaderlijke hand die de zondaren herhaaldelijk tuchtigt: de beul slaat láát toe, maar straft geen tweede keer. Vuiligheid reinigt men met vuur en water, zonden met rampspoed. En, Lipsius, vandaag de dag verdienen wij de zweep. Allang zijn wij Belgen, door luxe en rijkdom bedorven, de weg der ontarding omlaag gegaan. Maar God vermaant ons en roept ons zachtmoedig terug door enkele slagen toe te brengen en ons aldus weer tot onszelf, ja tot Hem, te laten komen. Hij ontnemt ons de bezittingen omdat wij ze verkwest hebben, de vrijheid omdat wij haar onbeschaamd misbruikt hebben; de rampspoed vormt een zacht-aardige tuchtiging, waarmee hij onze misdaden weer goed maakt en in het reine brengt. Ja heus, zachtvaardig, want hoe bescheiden is die genoege-doening! Men vertelt dat, wanneer de Perzen een edelman wilden straffen, zij hem zijn kleren en muts afnamen en deze ophingen en geselden als waren zij de man zelf. Ditzelfde doet onze Vader, die bij iedere kastijding niet onszelf raakt maar ons lichaam, land of bezit en verdere uitwendige zaken. Maar kastijding fungeert ook als teugel, die hij op het juiste moment omwerpt, wanneer hij ziet dat wij willen zondigen. Zoals artsen soms met vooruitziende blik bloed aftappen, niet omdat je ziek bent, maar om te voorkomen dat je ziek wordt, zo ontnemt God ons door de rampspoed bepaalde zaken, die anders de broeikas en brandstof van onze ontarding zouden vormen. Hij die ons geschapen heeft, kent immers onze natuur en baseert zijn diagnose niet op gezwollen aderen of lichaamskleur, maar op inborst en ingewand. Ziet hij de Toscaanse gemoederen al te levenslustig en opgewonden? hij bedwingt ze met een alleenheerser; de Zwitsers kalm en bedaard? hij laat ze de vrijheid; de Venetiërs tussen beide extremen in? hij geeft ze een gemengde bestuursvorm, en dat zal hij mettertijd misschien veranderen, wanneer zij zelf veranderen. Toch klagen wij en zeggen: waarom worden wij langer dan anderen